

Jaarverslag 2017

Vogelringstation Meijendel

***St. Vogelringstation Meijendel
sinds 1963***

Foto voorpagina: Zwarte Ruiter, adult vrouwtje, Meijndel, Wassenaar, 21 juni 2017 (Vincent van der Spek).

Spek, V van der, R van der Vliet, M Verrips & C Fokker (2018). Jaarverslag 2017. Stichting Vogelringstation Meijndel.

Dit is een uitgave van Stichting Vogelringstation Meijndel. De stichting houdt zich bezig met de studie van in het wild levende vogels door middel van ringonderzoek in Meijndel, Wassenaar.

Teksten

Cornelis Fokker (terugmeldingen oude vogels)
Maarten Verrips (CES)
Rinse van der Vliet (zoönosenonderzoek)
Vincent van der Spek

Eindredactie

Vincent van der Spek en Rinse van der Vliet

Fotografie

© Noël Aarts: blz. 10 (Humes Bladkoning)
© Rob ter Ellen: blz. 25
© Ghita de Jong: blz. 3
© Peter Spierenburg: blz. 19
© Maarten Verrips: blz. 20
© Rinse van der Vliet: blz. 13, 15 & 18
© Vincent van der Spek: overige foto's

Stichting Vogelringstation Meijndel

Acaciastraat 212
2565 KJ Den Haag
t: 06 - 41 00 98 89
m: v.vanderspek@gmail.com

Rekeningnummer: NL41INGB0001531203 t.n.v. Stichting Vogelringstation Meijndel te Den Haag.

Het ringen door stichting Vrs Meijndel is mede mogelijk dankzij Dunea (sponsoring, terreinvergunningen, faciliteiten en onderhoud), Staatsbosbeheer (terreinvergunningen Duivenvoordse Polder), het Vogeltrekstation (ringvergunningen) en de Haagse Vogelbescherming (sponsoring).

Samenvatting

2017 gaat niet de boeken in als een onvergetelijk jaar. We waren wat minder actief en het aantal geringde vogels was mede daardoor niet heel hoog. Er waren echter ook de nodige lichtpuntjes.

Net als in 2016 was de bezetting beperkt, al was dit deels te wijten aan het weer: het aantal gunstige vangdagen was zowel in de zomer als het najaar beperkt: het waaide opvallend vaak te hard om te ringen. Oktober is doorgaans de maand met de hoogste bezetting, maar dit jaar kwamen we niet verder dan een historisch laag aantal van vier vangdagen: het gebeurde niet eerder dat er in december meer geringd werd dan in oktober! Uiteindelijk ringden we op 65 vangdagen een aantal van 4036 vogels. Daarnaast vingden we 506 geringde vogels terug. Siberische Tjiftjaf was met zes exemplaren de enige soort met een recordaantal vangsten.

Dat we het laagste aantal vogels sinds 2010 vingden lag niet alleen aan een mindere inspanning. De daggemiddelden waren ook een stuk lager dan in afgelopen jaren. Van de 78 algemeenste soorten werd berekend hoe zij vertegenwoordigd waren ten opzichte van hun langjarige gemiddelden (2000-2016). 22 soorten werden bovengemiddeld vaak geringd, 9 soorten gemiddeld vaak, terwijl liefst 47 soorten (veel) minder dan gemiddeld vaak werden geringd. Kwalitatief was het daarentegen zeker niet onaardig: met 73 soorten vingden we in elk geval ruim meer soorten dan het wel heel weinig diverse 2016 (63). Er ontbraken daarentegen ook soorten die we normaliter (vrijwel) jaarlijks ringen, maar daar stonden diverse verrassingen tegenover. Daarbij bevonden zich liefst vier soorten die we nooit eerder ringden: Lepelaar, Rosse Grutto, Zwarte Ruiters en, de enige zeldzaamheid van het jaar, Humes Bladkoning. Buiten Meijndel werden in de regio nog eens 69 vogels van tien soorten geringd. Vijf van deze soorten werden niet ook in Meijndel geringd. Bij elkaar opgeteld werden door de stichting daarmee 4.105 vogels van 78 soorten van een ring voorzien.

Een invasie Grote Barmsijzen – de eerste sinds 2008 – gaf glans aan het (late) najaar. De bezetting was direct beter en dankzij dit positieve einde werd met frisse zin uitgekeken naar vangjaar 2018!

Figuur 1. Rob ter Ellen, Vincent van der Spek en Rinse van der Vliet (vlnr) halen een juveniele Lepelaar onder het slagnet vandaan, Meijndel, Wassenaar, 15 augustus 2017. Dit was buiten asielen vermoedelijk de eerste keer dat er in Nederland een vliegvlugge Lepelaar werd geringd.

Inhoudsopgave

Inleiding	5
Hoofdstuk 1-Algemene informatie	6
1.1 Geschiedenis van de ringstations in Meijendel	6
1.2 Medewerkers in 2017	6
1.3 Vergunningverlening	6
1.4 Publicaties in 2016	6
1.5 PR en educatie	6
1.6 Dankwoord	6
Hoofdstuk 2-Methoden en het Weer in 2017	7
2.1 Methoden, onderzoeken en inspanning	7
2.2 Het weer in 2016	7
Hoofdstuk 3-Resultaten	8
3.1.1 Inleiding resultaten	8
3.1.2 Jaarrecords	9
3.1.3 Nieuwe soorten	9
3.2 Constant Effort Sites (CES): broedseizoen 2017	11
3.3 Voorjaarstrek, dispersie en najaarstrek: soortbesprekingen	13
3.4 Najaarsfenologie	19
3.5 DNA-onderzoek	21
3.6 Zoönosenproject	22
3.7 Aantal geringde vogels in Meijendel per soort 2000-2017	23
3.8 Vangsten buiten Meijendel	25
Hoofdstuk 4-Terugmeldingen	26
4.1 Eigen terugvangsten	26
4.2 Elders geringd, in Meijendel teruggevangen	26
4.3 In Meijendel geringd, elders teruggemeld	28
Hoofdstuk 5-Waarnemingen op en rondom de ringbaan	30
5.1 Vogelwaarnemingen	30
5.2 Overige waarnemingen	31
Hoofdstuk 6 Terugvangsten van oudere vogels	32
Literatuur	33

Inleiding

In dit jaarverslag worden de inspanningen en resultaten van Stichting Vogelringstation Meijndel, Wassenaar (Zuid-Holland; hierna: Vrs Meijndel) uit het jaar 2017 gepresenteerd.

Hoofdstuk 1 behandelt diverse algemene onderwerpen aangaande het ringstation, in hoofdstuk 2 worden de methoden en het weer besproken. Het derde hoofdstuk gaat in op de resultaten van de verschillende projecten van Vrs Meijndel. Dat zijn achtereenvolgens:

- Broedvogelonderzoek CES
- Voorjaarestrek, dispersie en najaarstrek
- DNA-onderzoek naar Tjiftjaffen
- Zoönosenproject
- Vangsten buiten Meijndel

Hoofdstuk 4 behandelt de terugmeldingen die het afgelopen jaar werden ontvangen, met daarin een selectie van de eigen interessante terugmeldingen; de elders geringde vogels die in Meijndel werden gecontroleerd/teruggevangen en de vogels die in Meijndel werden geringd en elders werden afgelezen. In hoofdstuk 5 is aandacht voor opvallende losse waarnemingen van vogels en andere soortgroepen op en rondom de ringbaan en in hoofdstuk 6 tenslotte wordt stilgestaan bij terugvangsten van oudere vogels.

Figuur 2. De grote plas tegenover de ringbaan in de vroege ochtend van 7 november 2017

1. Algemene informatie

1.1 Geschiedenis van de ringstations in Meijndel

Het ringen in Meijndel startte in 1927 met de oprichting van Ringstation Wassenaar: het eerste ringstation in Nederland. Tijdens de Tweede Wereldoorlog werden de ringactiviteiten vanaf 1942 noodgedwongen gestaakt. Door de bouw van de Atlantikwall verdween deze ringbaan in zijn geheel; wederopbouw was na de oorlog op deze plek niet meer mogelijk. In de periode 1955-1962 was wat nu het Centrum voor Vogeltrek en – demografie is (“Het Vogeltrekstation”) gevestigd in Leiden. Zij richtten op onze huidige locatie een ringstation op, ca. 700 meter zuidelijker en 100 meter oostelijker ten opzichte van de oude plek. In 1963 werd, na het verhuizen van het Vogeltrekstation (VT) naar Arnhem, de huidige Stichting Vogelringstation Meijndel opgericht. De vangmiddelen werden door het VT aan de kersverse stichting geschonken. Medio jaren '90 werd nog maar weinig actief geringd. Binnen de gebieden van beheerder Duinwaterbedrijf Zuid-Holland (thans Dunea) werd eveneens door in omvang kleine clubs geringd aan de Wassenaarse Slag (Vrs De Beer) en op Solleveld (Vrs Van Engelen). Om de voortgang te bewaken besloot de beheerder, nadat zij De Beer wilden ontmantelen wegens regeneratie van hun vanggebied, alle activiteiten te centreren op de huidige plek. Zo maakte de stichting in 2000 een herstart. De huidige activiteiten zijn daarvan het gevolg.

1.2 Medewerkers in 2017

In 2017 bestond de ringgroep uit de ringvergunninghouders Wijnand Bleumink (voorzitter), Morrison Pot, Vincent van der Spek (secretaris), Peter Spierenburg (vanaf september), Jan Vegelin, Maarten Verrips en Rinse van der Vliet (penningmeester) en de assistenten Rob ter Ellen, Cornelis Fokker, Wouter van der Ham, Wouter van Pelt, Gijsbert Twigt en Max van Waasdijk. Nadine Hollevoet en Ghita de Jong sluiten na een proefperiode in 2018 officieel aan als assistent.

1.3 Vergunningverlening

De benodigde ringvergunningen werden op voorspraak van het Centrum voor Vogeltrek en – demografie (“Het Vogeltrekstation”) te Wageningen afgegeven door het Ministerie van Economische Zaken. De benodigde terreinvergunningen worden verstrekt door terreinbeheerders Dunea (Meijndel) en Staatsbosbeheer (Duivenvoordse Polder).

1.4 Publicaties in 2017

In 2017 verscheen het jaarverslag van 2016 (Van der Spek, Verrips & Van der Vliet, 2016). Verder verschenen er geen publicaties in bladen, wel online (o.a. over Tjiftjaffen).

1.5 PR en educatie

Het was een rustig jaar op dit front. Alle drie (!) de geplande excursies werden helaas afgezegd vanwege zeer ongunstig vangweer. Op 4 november legde Maurice Knijnsberg zijn examen bij ons af. Maurice, veel succes met je tuinproject!

1.6 Dankwoord

Allereerst zijn wij dank verschuldigd aan beheerder Dunea voor het afgeven van de terreinvergunningen en de financiële bijdrage. Dank aan Hans Lucas en Eric van Gerrevink voor de reguliere contacten. Wij zijn blij met de onderzoekbordjes. Dank ook aan René, Hans en Chiel van het beheerteam voor het onderhoud! Casper Zuiderduijn van Staatsbosbeheer wordt bedankt voor de contacten over en terreinvergunningen voor de Duivenvoordse Polder (Bokjes). Frans Hooijmans en Adri Remeus van VWG Meijndel worden bedankt voor de samenwerking. Adri bedanken we daarnaast ook voor zijn inzet bij het vangen van Bokjes. De inspanningen van Peter de Knijff en zijn studenten (LUMC; Universiteit Leiden) zijn onontbeerlijk bij de DNA-analyses van veermateriaal. Het bestuur van de Haagse Vogelbescherming zijn wij zeer erkentelijk voor de geboden financiële steun. Het Vogeltrekstation wordt bedankt voor de vergunningen en reguliere contacten.

2. Methoden en het weer

2.1 Methoden: onderzoeken en inspanning

Onderzoeken

In Meijndel zijn vier projecten uitgevoerd: het gestandaardiseerde broedvogelonderzoek Constant Effort Sites (CES); de najaarstrek/dispersie van overige vogels; het DNA-onderzoek naar het voorkomen en de timing van Tjiftjaffen, Fitissen en Braamsluijpers en het zoönosenproject, waarbij een selectie van soorten bemonsterd wordt voor onderzoek naar virussen bij vogels.

In Meijndel wordt gebruik gemaakt van geluid (tijdens de CES alleen van niet-zangvogels), twee slagnetten (niet ingezet voor CES-vangsten) en maximaal 245 meter mistnet (meestal ca. 200). Buiten Meijndel zijn onder de vlag van de stichting pullen geringd in Leiden, Oegstgeest, Noordwijk, Rijswijk en Wassenaar. In het kader van het project Retrapping Adults for Survival (RAS) zijn Bokjes geringd in Wassenaar. De vangsten buiten Meijndel worden (kort) apart behandeld en komen niet terug in de jaartotalen, de tabellen enz.

Inspanning

In 2017 is in Meijndel op 65 dagen (tabel 1) zo'n 415 uur geringd (trektellen.nl). Dat is zowel in aantal dagen als uren iets meer dan in 2016, maar ligt ruim onder de inspanning van eerdere jaren. Zo was de ringbaan in 2015 bijvoorbeeld op 98 dagen bezet. Vooral het zeer beperkte aantal vangdagen in juli en oktober – normaliter juist een piek in de activiteit – vallen op.

Tabel 1. Aantal ringdagen per maand in 2017

jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec	tot
0	1	3	2	3	4	4	13	13	4	11	7	65

zwart= alleen geluid van niet-zangvogels toegestaan i.v.m. broedvogeltellingen (maart – juni); CES beperkt aantal vangdagen met mistnetten en gebruik van geluid (ook in juli)

groen= maanden waarin vrijwel zonder beperkingen geringd kon worden, behoudens middelste zaterdagen van september – maart (i.v.m. wintervogeltellingen; geen geluid).

2.2 Het weer in 2017

De eerste maanden van het jaar passeerden wederom zonder sneeuwval of vorst van betekenis. Hoewel april juist koud was (met Pasen was het zelfs kouder dan met Kerst 2016), was het door hoge gemiddelde temperaturen in maart en mei een ruim bovengemiddeld warm voorjaar. Begin mei was het nog koel, maar de tweede helft van mei was extreem warm. Het was tevens een droog voorjaar, met ruim minder neerslag dan gemiddeld. Door veel noordelijke stromingen waren er echter weinig mooie trekdagen. De meteorologische zomer begon met veel hogedrukgebieden en lekker weer in juni, wat een ruim bovengemiddeld warme maand opleverde. Juli en augustus waren echter zeer wisselvallig, zonder aaneengesloten periodes met stabiel zomers weer. Juli was zeer nat en augustus was koud voor de tijd van het jaar. September was koel en zeer nat. Hoewel er sinds 1901 maar drie zachtere oktobermaanden zijn geweest dan deze, en het een droge maand was, was er toch bijzonder weinig sprake van goed vangweer. Vooral in de weekenden was de wind vaak niet goed. Net als in september waren er diverse dagen met harde westenwinden (bron: www.knmi.nl).

Het was buitengewoon jammer dat juist op het moment dat een invasie barsijsen in ons land arriveerde, de wind uit de westelijke hoek kwam, meestal (vrij) hard was en het regelmatig regende: op 29 van de 30 novemberdagen viel er neerslag. Het matige tot slechte vangweer hield, op hier en daar een korte uitzondering na, tot het einde van het jaar aan: een ongekend lange periode met overwegend matig weer. Op 10 en 11 december viel op beide dagen ruim 10 cm sneeuw. Omdat het ook dooide kwam stevige sneeuwtrek nooit echt op gang, al zorgde de hoeveelheid wel tweeënhalf dag lang voor een gesloten sneeuwdek.

3. Resultaten

3.1.1 Inleiding

In totaal werden in Meijndel op 65 vangdagen 4036 vogels geringd en 506 geringde vogels teruggevangen. Een jaar eerder, in 2016, was het aantal vangdagen nóg lager (58), maar werden wel 1500 vogels meer geringd: dat geeft enige indicatie over hoe mager 2017 kwantitatief was. Voor een vergelijkbaar jaar moeten we terug naar 2010 (4107). Weinig soorten springen in het oog, behalve dat voor het eerst sinds 2008 weer grotere aantallen Grote Barmsijzen gevangen werden (254). De diversiteit lag in 2017 wel weer een stuk hoger dan in het zeer povere 2016. In totaal werden 73 soorten geringd, waaronder vier nieuwe baansoorten. Een reeks soorten die we normaalgesproken (nagenoeg) jaarlijks vangen, ontbrak overigens, zoals Sperwer (sinds 2000 pas voor de tweede keer gemist), Draaihals (voor het eerst sinds 2007), Grote Gele Kwikstaart (voor het eerst sinds 2001) en Spotvogel (voor het eerst sinds 2009). Daar stonden enkele verrassingen tegenover.

De bezetting was mager. Vooral oktober springt in het oog: normaliter een topmaand, maar dit jaar werd slechts viermaal geringd. Het aantal vangdagen in oktober lag tussen 2000 en 2016 tussen de 9 (2010) en 28 (2015): de verschillen met dit jaar zijn evident. Ook in juli werd slechts vier keer gevangen. De beperkte inspanning werd deels veroorzaakt door het weer: regen en vooral wind speelden ons veel vaker dan in andere jaren parten. Aan het einde van het jaar herpakten we ons, mede dankzij een invasie barsmsijzen: 18 vangdagen in de periode november/december is voor deze maanden het hoogste aantal sinds 2010.

Figuur 3. Op 10 en 11 december viel ruim 25 cm sneeuw. Omdat het dooide leidde dit langs de kust evenwel nauwelijks tot sneeuwtrek van betekenis. Hier is het uitzicht vanuit de hut op één van de slagnetten te zien. Meijndel, Wassenaar, 11 december 2017.

Overigens waren de daggemiddelden op dagen dat wél geringd werd, laag: het lijkt er op dat met een betere bezetting een topjaar evengoed niet mogelijk was geweest.

Het totaal aantal vangsten per soort in 2017, het aantal vangsten per soort in de periode 2000-2016 en het jaargemiddelde over die periode is te vinden in hoofdstuk 3.7. Buiten Meijendel werden in de regio nog 69 vogels van tien soorten geringd. Vijf van deze soorten werden niet ook in Meijendel geringd. Zie ook hoofdstuk 3.8. Bij elkaar opgeteld werden door de stichting daarmee uiteindelijk 4.105 vogels van 78 soorten van een ring voorzien.

Tabel 2. De tien meest geringde soorten in Meijendel in de periode 2000-2017

Soort	Aantal	% totaal
Zwartkop	16911	20%
Kleine Karekiet	9848	11%
Roodborst	6604	8%
Pimpelmees	4668	5%
Koolmees	4459	5%
Goudhaan	4037	5%
Tjiftjaf	3967	5%
Graspieper	3346	4%
Merel	3121	4%
Veldleeuwerik	2616	3%
totaal	56866	70%

In totaal zijn in Meijendel sinds 1 januari 2000 86.683 vogels van 146 soorten (incl. de exoot Fazant) en zes ondersoorten geringd (zie ook 3.6). Door de stichting zijn daarnaast tussen 1963 en 1999 16 soorten geringd die vanaf 2000 (nog) ontbreken¹. De tien algemeenste soorten zorgen voor 70% van alle vangsten. Van de tien in deze eeuw het meest in Meijendel geringde soorten (tabel 2) kende alleen Pimpelmees een duidelijk goed en de zwartkop een redelijk jaar; de overige soorten presteerden beneden gemiddeld tot uitermate slecht. Kool- en Pimpelmees wisselden daardoor van plek; op de vierde en vijfde plek wordt de laatste jaren vaker stuivertje gewisseld. De overige soorten bleven op hun plek staan.

3.1.2 Jaarrecords

In totaal boekte, gerekend vanaf de herstart van het Vrs in 2000, slechts één soort een jaarrecord: Siberische Tjiftjaf (zes vangsten; was vijf in 2014). Op basis van genetische analyse was er nog een interessante zevende vogel: het mtDNA toonde *tristis* aan, maar de vogel riep als een gewone Tjiftjaf. Nadere analyse moet aantonen of dit een hybride is.

3.1.3 Nieuwe soorten

Er werden vier nieuwe soorten geringd, te weten Rosse Grutto (twee exemplaren) op 28 april, Zwarte Ruiters op 21 juni, een Lepelaar op 15 augustus (in tegenstelling tot de voorgaande soorten totaal onverwacht) en tot slot een Humes Bladkoning op 7 november, de enige zeldzaamheid dit jaar. Daarnaast was de Grauwe Vliegenvanger op 26 augustus (opvallend genoeg) pas de eerste sinds de herstart van het Vrs in 2000.

¹ *Tafeleend, Patrijs, Blauwe Kiekendief, Smelleken, Zomertortel, Kortteenleeuwerik, Duinpieper, Noordse Kwikstaart, Raddes Boszanger, Grauwe Klauwier, Europese Kanarie, Frater, Roodmus, Wilgengors, Bosgors en Dwerggors

Figuur 4. Lepelaar, juveniel, Meijendel, Wassenaar, 17 augustus 2017: wellicht de minst verwachte nieuwe baansoort in 2017. De erg kleine, jonge vogel was graatmager en had veerluizen. Na een uitstapje naar Lentevreugd werd de vogel vier dagen later dood gevonden bij het Valkenburgse Meer, Zuid-Holland.

Figuur 5. Humes Bladkoning, Meijendel, Wassenaar, 7 november 2010: een nieuwe soort voor de ringbaan. mtDNA-analyse toonde aan dat de vogel – zoals verwacht – tot de ondersoort *humei* (de nominaat) behoorde, en niet tot het Chinese taxon *mandellii*.

3.2 Constant Effort Sites: broedvogelonderzoek

Zoals gebruikelijk werd in het voorjaar en in de zomer van 2017 het project Constant Effort Sites (CES) gedraaid. Dit richt zich op aantallen broedvogels, plaatstrouw van broedvogels en broedsucces.

Methodiek

Met een vaste mistnetopstelling worden tussen half april en half augustus 12 vangsessies ondernomen (in vooraf vastgestelde periodes), die een half uur voor zonsopgang starten en tot zes uur na zonsopgang doorlopen. Tijdens deze vangsessies wordt geen gebruik gemaakt van geluid. Drie dagen voorafgaand aan iedere CES-ronde mag er niet gevangen worden voor andere projecten.

Resultaten

We draaiden 11 van de 12 mogelijke ronden. Het resultaat van onze inspanningen is weergegeven in tabel 3.

Tabel 3. Geringde en teruggevangen vogels tijdens CES 2017. G1= ná eerste-kalenderjaar (dus geboren vóór het jaar van de vangst). 1K= eerste-kalenderjaar (vogel geboren in het jaar van de vangst).

Soort	Nieuw geringd		Terugvangsten uit										Totaal	
	2017		2016			2015		2014		2013		2012		
	G1	1K	G1	1K	?	G1	1K	G1	1K	G1	1K	G1		1K
Grote Bonte Specht	1	0		1										2
IJsvogel	0	1												1
Winterkoning	1	5					1							7
Heggenmus	8	3		1			2		1		1			16
Roodborst	1	0												1
Nachtegaal	7	6		1	1								1	16
Gekraagde Roodstaart	0	1												1
Merel	1	1		1										3
Zanglijster	1	2											1	4
Rietzanger	2	2					1							5
Sprinkhaanzanger	3	0			1		1							5
Bosrietzanger	4	2					1							7
Kleine karekiet	23	6			1									30
Braamsluiper	10	3					1							14
Grasmus	27	51		3	2		1		1					85
Tuinfluitier	7	18	1			2	1		1				1	31
Zwartkop	7	38	1	1					1					48
Tjiftjaf	17	31	5				1							44
Fitis	10	7		1										18
Staartmees	2	2						1*						5
Pimpelmees	1	21		1										23
Koolmees	7	28		4	1						1			41
Boomkruiper	0	5												5
Spreeuw	2	4												6
Rietgors	2	12		1										15
Totaal	144	249	7	15	6	2	10	1*	4	0	2	0	3	433

?= Vanwege dataverlies door een inbraak in 2016 zijn niet alle leeftijden van vogels uit dat jaar bekend

*= van de gecontroleerde Staartmees kon bij het ringen (in 2014) de leeftijd niet worden bepaald

Dit jaar werden 188 volwassen vogels gevangen (144 nieuw geringde + 44 terugvangsten uit eerdere jaren) tegenover 249 juveniele.

In het algemeen kan gesteld worden dat in 2017 het aantal adulte, broedende vogels onder het langjarig gemiddelde lag (op één na laagste aantal sinds 2010) (tabel 4). Het aantal gevangen jongen lag juist duidelijk boven het langjarig gemiddelde. Het aandeel jonge vogels was sinds 2010 alleen in 2012 iets hoger (Tabel 4).

Tabel 4. Aantal adulte vs. juveniele vogels en het percentage juveniele vogels tijdens CES 2010-2017

jaar	G1	1K	totaal	ratio
2010	185	196	381	51%
2011	163	143	306	47%
2012	187	371	558	66%
2013	140	162	302	54%
2014	212	172	384	45%
2015	276	138	414	33%
2016	182	272	454	60%
2017	144	249	393	63%

Grasmus was in 2017 met afstand de talrijkste broedvogel van ons vangterrein. De trend is al een aantal jaren positief. De oudste grasmus werd als adult in 2014 geringd. Het jaar daarop werd hij herhaaldelijk afgelezen, maar vorig jaar niet één keer. Nu was hij er weer. De **Roodborst** had een opmerkelijk slecht jaar: één adult, geen jongen, geen controles. **Fitis** deed het ook niet goed. Na een aantal goede jaren vingen we ruim de helft minder vogels dan in 2016. Dat we in juni werden overspoeld met jonge **Kool-** en **Pimpelmezen** is jaren geleden. We ringden ze de afgelopen vier jaren uiteraard wel, maar niet meer zo veel als in de periode 2008-2012. Het verschil in gevangen juvenielen tussen de **Tuinfluit** en de verwante **Zwartkop** is opvallend: van beide soorten ringden we 7 adulten, maar respectievelijk 18 en 38 jongen. De **Tjiftjaf** is de enige soort waarvan het merendeel van de gecontroleerde adulte vogels ook al als adult was geringd. Voor de **Rietgors** was het met 15 individuen veruit het beste jaar ooit.

Figuur 6. Net uitgevlogen, nog niet volgroeide Grasmus, Meijendel, Wassenaar, 21 juni 2017. Omdat deze vogel niet volgroeid was, is deze direct geringd en op de vangplek (zie achtergrond) bij de rest van de familie losgelaten.

3.3 Voorjaarstrek, dispersie en najaarstrek: soortbesprekingen

De resultaten van de voorjaarstrek, de dispersie en de najaarstrek worden hieronder besproken.

Kwartels tot spechten

In het voorjaar werden slechts twee pogingen ondernomen om **Kwartels** te ringen, met op 21 juni één vangst en op 27 juni een heel aardige nacht met zeven. Zonder twijfel was de juveniele **Lepelaar** die op 15 augustus met het slagnet werd gevangen de meest onverwachte soort van het jaar – of wellicht zelfs sinds de doorstart van het ringstation in 2000. Lepelaars trekken vaak over, maar worden in het duin zelden tot nooit ter plaatse gezien. De habitat op de ringbaan is dan ook volledig ongeschikt voor de soort. Diezelfde middag werd de vogel al afgelezen op Lentevreugd, 5 km naar het noordoosten: één van onze snelste terugmeldingen ooit. Vier dagen later werd de vogel dood gevonden bij Valkenburg, ZH. Tijdens het ringen bleek al dat de vogel klein (kleinste jong van het nest?) en mager was en geïnfecteerd was met veerluis. 20 **Waterrallen** is een karig aantal, maar dat hing vooral samen met het feit dat er in september en oktober maar één vangpoging gewaagd werd. Dit leverde op 18 oktober 16 exemplaren op. Juveniele **Porseleinhoenen** werden op 22 en 23 augustus van metaal voorzien. Een afwisselende nachtvangst leverde op 18 oktober onder andere de enige (overigens adulte) **Waterhoen** op. 2016 was met afstand het slechtste steltenjaar sinds we pogingen wagen ze te vangen. Kwantitatief was dit jaar niet veel beter, maar kwalitatief was het zo slecht nog niet. Een **Houtsnip** werd op 17 november geringd. Na twee jaren zonder werd op 15 augustus weer eens een **Watersnip** gevangen. Sinds we in 2014 ook in het voorjaar steltlopers kunnen vangen, was er een kleine frustratie ontstaan: het lukte maar niet om een **Rosse Grutto** te vangen. Eerst door het 'verkeerde' geluid, later door magere jaren, of voor de soort verkeerde wind op vangdagen. Maar op 28 april van dit jaar was het eindelijk raak: twee vrouwtjes werden gevangen, waarvan er één al was voorzien van kleurringen (zie hoofdstuk 4).

Figuur 7. Rosse Grutto's , tweede-kalenderjaar (links) en adult vrouwtje, Meijendel, Wassenaar, 28 april 2017.

We waren de afgelopen jaren al diverse keren erg dichtbij, maar eindelijk lukte het: een adult zomerkleed vrouw **Zwarte Ruiter** landde op 21 juni keurig op de slag: een nieuwe soort voor de ringbaan. **Witgatten** waren schaars tijdens vangdagen. Van oostelijke stromingen was dan ook nauwelijks sprake in de zomerperiode. Uiteindelijk werden er een schamele twee geringd, waaronder een langdurig baltsende en zingende vogel op 26 juli. Door onoplettendheid verjoegen we dit jaar zelfs meer Witgatten van de slag (drie) dan we er ringden... Na een zeldzame blanco in 2016 werden dit jaar weer **Oeverlopers** geringd, en wel op de avonden van 14 en 27 augustus.

Figuur 8. Na jarenlange pogingen eindelijk raak! Zwarte Ruiter, adult vrouwtje, Meijndel, Wassenaar, 21 juni 2017.

Een mannetje **Kleine Plevier** werd op 28 april geringd: het tweede geval voor de ringbaan. Dat slechts één **Houtduif** werd geringd (op 28 augustus) lag niet alleen aan het lage aantal gerichte pogingen, maar waarschijnlijk ook aan de (door beheerder Dunea verplichte) afdekking van de slagnetten: diverse soorten – waaronder deze – lijken minder geneigd te gaan zitten met de opvallende pvc-buizen in het terrein. Tijdens een avondpoging om Veldleeuweriken te vangen op 6 november hingen er binnen een kwartier twee **Ransuilen** in de netten. De laatste keer dat er meer dan één exemplaar in een jaar werd gevangen, was in 2009. In 2016 was het voor het eerst in jaren niet gelukt om **Gierzwaluwen** te vangen, maar dit jaar waren ze 'gewoon' weer van de partij. Tussen 21 juni en 9 juli werden er 16 geringd, met alleen al tien op de laatst genoemde datum: een prima aantal voor onze ringplek. Drie van deze vogels waren in actieve arm- en slagpenrui. We zijn de laatste jaren verwend met **Ijsvogels**. Tussen 2000 en 2013 vingden wij er in 26, gemiddeld iets minder dan twee vogels per jaar. Tussen 2014 en 2016 ringden we er echter 40, een gemiddelde van ruim 13 per jaar. Wellicht daarom voelden de zes exemplaren van 2017 ten onrechte wat mager aan. Voor het eerst sinds 2007 werd niet één **Draaihals** geringd. De soort was dit najaar overigens op alle Nederlandse ringstations opvallend schaars. **Grote Bonte Specht** sloot het jaar af met een magere drie exemplaren, inclusief een terugvangst van een vorig jaar geringde vogel.

Figuur 9. Kleine Plevier, adult mannetje, Meijendel, Wassenaar, 28 april 2017.

Kraaien tot loofzangers

Het aantal **Vlaamse Gaaien** bleef steken op twee vogels, die beide op 4 september werden gevangen. **Eksters** werden op 8 en 11 augustus (twee) geringd. Een bescheiden influx van **Zwarte Mees** zorgde voor drie vangsten. Na een slechte zomer kende **Pimpelmees** een heel aardig najaar. In totaal werd een mooi aantal van 406 vogels geringd. **Koolmees** presteerde met 170 vangsten daarentegen voor het tweede jaar op rij ondermaats. **Glanskop** bleef steken op twee exemplaren. Het vangen van **Boomleeuweriken** blijft een klein mysterie. Niet zo lang geleden vingen we de hoogste aantallen in Nederland (met 25-39 vogels per jaar), maar de laatste vijf jaar zit er, ondanks herhaalde pogingen, de klad in. Dat het veld hoognodig gemaaid moest worden, speelde wellicht een rol. Nadat dit eind november was gebeurd, landde er direct eentje op de slag, al gooide een afbrekende lurf roet in het eten. Op 19 december kwam het op de valreep toch nog goed. De onderhoudswerkzaamheden lijken in elk geval perspectief te bieden voor 2018. Tweemaal werd in het donker gepoogd om **Veldleeuweriken** te vangen. In de nacht van 17 op 18 oktober werden er 34 geringd en in de nacht van 6 op 7 november 13. Tijdens sneeuwval in december werden er nog eens twee geringd. Geen topjaar, maar in elk geval heel wat beter dan de schamele vijf exemplaren van een jaar eerder. Op 23 juli en 10 september (twee) werden **Huiszwaluwen** geringd. De **Cetti's Zanger** die op 13 oktober gevangen werd, de negende voor het Vrs, hing op 18 oktober nogmaals in een mistnet. 22 **Staatmezen** was een mager aantal. Het aantal vangsten van **Fitis** bleef steken op een schamele 50 en daarmee was dit het slechtste jaar van de eeuw. **Tjiftjaf** deed het niet veel beter: met 158 vangsten was dit één van de slechtste jaren van het decennium. Hoewel de gebrekkige

vanginspanning daar zeker debet aan was, was dat niet de enige reden: ook in september, toen de bezetting nog redelijk was, werden ze bar weinig geringd.

Figuur 10. Boomleeuwerik, Meijendel, Wassenaar, 19 november 2017. Ooit werden de hoogste aantallen Boomleeuweriken van Nederland in Meijendel geringd, maar dit was de enige vangst van de afgelopen twee jaar.

Opvallend genoeg gold iets heel anders voor **Siberische Tjiftjaf**, die met zes vogels het jaarrecord van 2014 verbeterde (was vijf). Of waren het er nu zeven? Eén vogel, die riep als een 'gewone' Tjiftjaf maar er grotendeels, maar niet helemaal perfect uitzag als Siberische, bleek na analyse van een veer toch het mitochondriaal DNA van een Siberische te bezitten. Dat dit een hybride vogel kan zijn is een interessante these. Om dat te toetsen worden in 2018 extra DNA-tests uitgevoerd. Evengoed was het record opvallend, omdat er in oktober – normaliter een aardige maand voor de soort – nauwelijks werd geringd. Alle Siberische Tjiftjaffen werden dit jaar dan ook in november geringd, met daarbij een dagrecord van drie op de 17^e (was twee op meerdere dagen). Tussen 26 september en 18 oktober werden 12 **Bladkoningen** gevangen. Zeker gezien het feit dat er tussen 1 en 12 oktober – een piekperiode voor de soort – niet eenmaal werd geringd, was dat een opmerkelijk hoog aantal. Dat was mede te danken aan een nieuw dagrecord van zes op 13 oktober (was vijf op 4 oktober 2016). 2015 blijft het beste jaar, met 17 vangsten, maar destijds werd op 29 van de 31 oktoberdagen geringd, tegenover maar vier dit jaar. De **Humes Bladkoning** op 7 november was een prettige verrassing. Het was het 62^e geval voor Nederland en (pas) de zesde ringvangst. Voor gemeente Wassenaar betekende deze vogel alweer het vijfde geval.

Rietzangers tot goudhanen

Het aantal van 35 **Rietzangers** lag in recente jaren wel eens (veel) hoger, maar is wel boven het langjarige gemiddelde. 531 **Kleine Karekieten** is geen aantal om lang bij stil te blijven staan. Topdagen bleven uit: de beste dag was 14 augustus, met (slechts) 71 exemplaren. **Bosrietzanger** deed het met 20 vangsten nog slechter dan in 2016 en voor het eerst sinds 2009 ontbrak **Spotvogel** op de jaarlijst. 85 **Sprinkhaanzangers** was ook een aantal waarvan we dachten dat we dat ontgroeid waren: het ligt rond het langjarige gemiddelde, maar is wel het laagste aantal sinds 2010. De beste dag was 11 augustus, met 20 exemplaren. **Snorren** kwamen binnen op 2 (twee exemplaren; evenaring dagrecord) en 15 augustus (terugvangst van een op 1 augustus bij VRS Van Lennep,

Bloemendaal geringde vogel; onze eerste vreemde terugvangst) en dat is voor deze soort op onze locatie een prima aantal. **Zwartkop** eindigde op 1006. Hoewel dit het laagste aantal sinds 2013 was, was het zoals gebruikelijk wel de algemeenste soort van het jaar. Na een reeks goede jaren deed **Tuinfluiter** met 132 vangsten weer een pas op de plaats.

Figuur 11. Humes Bladkoning, Meijendel, Wassenaar, 7 november 2017.

Sperwergrasmus werd in heel Nederland nauwelijks geringd, dus de vangst op 4 september was een prettige bonus. Zeker gezien de bezetting in juli waren de 115 **Grasmussen** van dit jaar niet eens onaardig. Dat kan niet gezegd worden van **Braamsluiper**: 24 was het laagste aantal in tien jaar. **Goudhaan** kent pieken en dalen. Na respectievelijk een record- en een goed jaar was 2017 zeer mager, met 59 nieuw geringde vogels. **Vuurgoudhaan** kwam pas laat op gang, maar het werd met 97 nieuwe vangsten toch nog een bovengemiddeld jaar.

Winterkoningen tot goudhanen

Na een reeks topjaren maakte **Winterkoning** met slechts 25 geringde vogels een stevige pas op de plaats: in voorgaande jaren werden er ongeveer driemaal zoveel geringd. **Boomkruiper** kwam niet verder dan een hooguit redelijke 21 exemplaren. Met evenzoveel vangsten deden **Spreeuwen** het buitengewoon slecht. Met de lijsters was het niet veel beter gesteld. 67 **Zanglijsters** is een aantal dat we vaker hebben in magere jaren, maar 25 **Koperwieken** en 83 **Merels**, dat behoort regelrecht tot de slechtste jaren van deze eeuw. **Kramsvogel** was met vijf ook niet ruim vertegenwoordigd. Op 26 augustus gebeurde het dan eindelijk: er hing zowaar een **Grauwe Vliegenvanger** in de netten! Al jaren speculeerden we er – ook in jaarverslagen – op los hoe het in vredesnaam mogelijk was dat er sinds 1978 geen meer gevangen was, terwijl de soort op andere ringbanen vrijwel jaarlijks geringd wordt. Hopelijk hoeven we niet wéér dertig jaar te wachten op de volgende...

Figuur 12. Grauwe Vliegenvanger, eerste-kalenderjaar, Meijendel, Wassenaar, 6 augustus 2016.

231 **Roodborsten** was wel heel ruim onder het gemiddelde. **Blauwborst** was zoals gebruikelijk schaars, met vangsten op 11 (juveniel) en 22 augustus (eerste-winter mannetje). Voor het derde jaar achtereen was het aantal **Nachtegalen** bijzonder laag. Slecht vangweer en daarmee weinig vangpogingen tijdens de dispersie in juli en augustus speelden zeker een rol bij het slechtste resultaat van deze eeuw. Er werden er uiteindelijk maar 40 geringd. **Bonte Vliegenvangers** werden op 14 en 26 augustus geringd. Na een slechte julimaand herstelde **Gekraagde Roodstaart** zich en werden er toch nog 27 geringd. De zes exemplaren op 15 augustus betekenden een evenaring van het dagrecord. 52 **Heggenmussen** was ruim onder het gemiddelde. **Roodborsttapuit**, altijd een vrij schaarse soort op onze vangplek, was op 18 februari de eerste vogel die dit jaar geringd werd – tijdens de winterklusdag nota bene. Het bleek de enige van het jaar. Een vrouwtje **Groenlandse Tapuit** was een prettige slagnetbijvangst tijdens de CES op 10 mei, terwijl een eerste-kalenderjaar op 23 augustus in een mistnet hing.

Figuur 13. Groenlandse Tapuit, vrouwtje, Meijendel, Wassenaar, 10 mei 2017

Kwikstaarten tot gorzen

Witte Kwikstaarten werden op 10 en 16 maart gevangen. De vogel op de laatstgenoemde datum had enkele kenmerken van een Rouwkwikstaart: mogelijk was het een hybride. Voor het eerst sinds 2001 werd geen enkele **Grote Gele Kwikstaart** geringd.

Vier **Boompiepers** is met recht een standaardjaar te noemen: zowel de modus als het gemiddelde ligt deze eeuw op vier – en zelfs het dagrecord is vier. Een niet gemaaid veld en weinig vangpogingen deden de aantallen **Graspiepers** geen goed: 26 is een diepterecord. De enige **Ringmus** werd op 18 oktober geringd. Nadat we het een jaar eerder verrassend genoeg eens zonder **Kepen** moesten stellen, waren de acht vangsten dit jaar voor onze locatie heel behoorlijk. Met 14 vangsten deed **Vink** het maar nauwelijks beter. Net als in voorgaande jaren werkte de **Groenling** met 17 vangsten prima mee. Het gemiddeld over de jaren 2014-2017 is 20 per jaar, terwijl dat over de vijf jaren daarvoor (2009-2013) op slechts twee lag. Ringers speculeren er iedere herfst over: komen er weer eens **Grote Barmsijzen**? De laatste grote invasie was alweer in 2008. In tussenliggende jaren bereikte deze invasiesoort Nederland slechts mondjesmaat. Maar 2017 was eindelijk weer eens een goed jaar. Er had misschien meer in gezeten, maar juist toen een grotere golf half november Nederland bereikte, volgde een stevige depressie die weken aanhield: met doorgaans (harde) westenwind tot diep in december kon nauwelijks worden geringd. Op de spaarzame rustigere momenten werden evengoed heel aardige aantallen gevangen, met onder andere 42 vogels op 17 november, 62 op de 24^e en 86 op de 25^e. Gezien de late datum zijn 37 vogels – nota bene na een late start – op 19 december ook het vermelden waard. Met 254 geringde vogels was dit het beste jaar sinds 2008. Net als bij de invasies van 2005 en 2008 gingen **Kleine Barmsijzen** aan de Grote vooraf. In totaal werden er 21 geringd. Bijzonder waren daarnaast twee exemplaren met Engelse ring op 10 november. Ze werden samen gevangen, maar droegen ringen uit twee verschillende series. Ze bleken in twee verschillende jaren op twee verschillende locaties geringd (zie details in §4.2). Tot slot waren er nog vangsten van twee barsijszen waarvan het taxon niet kon worden bepaald. **Goudvink** kwam dit jaar niet verder dan twee vangsten. De **Geelgors** op 13 oktober was pas de tweede sinds de eeuwwisseling. **Rietgors** blijft het aardig doen, met dit jaar 19 vangsten.

Figuur 14. Kleine Barmsijs met Engelse ring, adult mannetje, Meijendel, Wassenaar, 10 november 2017

Figuur 15. Geelgors, eerste-kalenderjaar, 13 oktober 2017, Meijndel, Wassenaar

3.4 Najaarsfenologie zangvogels

Bij zangvogels is de najaarsfenologie van veel zomersoorten op ringbanen veel beter te bepalen dan in het veld. In 2017 waren er geen soorten die opvallend laat in het jaar geringd werden.

Tabel 5. Laatste vangdata zomerzangvogels in Meijndel in 2000-2017

soort	2017	2000-2016
Boompieper	25 augustus	5 oktober 2015
Nachtegaal	22 augustus	13 september 2009
Blauwborst	22 augustus	14 september 2008
Gekraagde Roodstaart	26 september	9 oktober 2007
Paapje	-	19 september 2015
Sprinkhaanzanger	30 september	6 oktober 2015
Snor	15 augustus	21 september 2005
Rietzanger	29 augustus	7 oktober 2007
Bosrietzanger	23 augustus	27 september
Kleine karekiet	18 oktober	27 november 2007
Spotvogel	-	28 augustus 2014
Braamsluiper	20 september	7 oktober 2005
Grasmus	17 september	3 oktober 2015
Tuinfluitier	27 september	16 november 2001
Fitis	30 september	14 oktober 2009
Bonte Vliegenvanger	26 augustus	18 september 2009

3.5 DNA-onderzoek

In 2016 werd het DNA-project afgerond (wij hadden voldoende vogels bemonsterd). In 2017 bleek er toch nog ruimte voor extra Tjiftjaffen, omdat op andere plaatsen minder vogels waren bemonsterd. Volgens het DEC-protocol (het formele protocol op basis van de Wet op de dierproeven (het plukken van een borstveertje is een dierproef) was hier ook nog ruimte voor. Dit jaar lag de focus op vogels laat in het najaar. De Humes Bladkoning werd bemonsterd om de ondersoort vast te stellen. De nominaat ligt voor de hand, maar dit is in Nederland nog nooit met zekerheid vastgelegd: op basis van de analyse en die van een ringvangst in Castricum op 30 oktober 2017 is nu voor het eerst in Europa genetisch bewijs dat de nominaat *humei* (en niet de Chinese ondersoort *mandellii*) hier voorkomt. Tussen 15 en 29 november werden de volgende vogels bemonsterd:

Tabel 6. Veermonsters verzameld in november 2017

Veldeterminatie	Aantal samples
Tjiftjaf	10
Siberische Tjiftjaf	4
Humes Bladkoning	1
Totaal	15

Figuur 16. Siberische Tjiftjaf, Meijndel, Wassenaar, 17 november 2017: de derde op deze dag. Analyse van het mtDNA bevestigde de determinatie van deze vogel. Het aantal van zes vangsten is een jaarrecord.

De als Tjiftjaf roepende vogel die op mtDNA een match met Siberische Tjiftjaf gaf (zie ook 3.3, p. 16) is op internet uitvoerig beschreven, inclusief geluidsopname en sonagram: <https://tinyurl.com/y7pxzu4j>

3.6 Zoönosenproject

In het voorjaar van 2016 is het Vogeltrekstation samen met het Erasmus Medisch Centrum Rotterdam een nieuw onderzoeksproject gestart, dat dit jaar doorliep. Dit project bestudeert de rol van trekvogels bij de verspreiding van ziekteverwekkers van overwinteringsgebieden naar Nederland. Ringers werden gevraagd mee te doen aan dit project door monsters te verzamelen (bloedmonsters en bij grotere vogels ook cloaca- en keelwabs). Vogels kunnen ziekteverwekkers bij zich dragen die ook bij mensen ziekteverschijnselen kunnen veroorzaken. Zulke ziekteverwekkers die van dier op mens kunnen worden overgedragen heten zoönosen. In dit project wordt specifiek gekeken naar virussen die vogels mee kunnen nemen uit hun overwinteringsgebied (bv. Afrika) naar Nederland. Vaak behoren deze ziekteverwekkers tot de flavivirussen. Deze kunnen ziekten veroorzaken zoals West-Nijl-virus, Japanse encefalitis en Dengue. Besmetting van de mens vindt in veel gevallen plaats via de steek van een geïnfecteerde mug. In de gebieden waar de flavivirussen van nature voorkomen (bijvoorbeeld Afrika, Azië) zijn vogels één van de belangrijkste gastheren voor de virussen. Het is op dit moment niet bekend of flavivirussen voorkomen bij trekvogels in Nederland, welke soorten vooral geïnfecteerd zijn, wanneer het virus aangetroffen wordt, en of het virus beperkt is tot trekvogels die het uit zuidelijke gebieden meenemen of dat ook standvogels het virus kunnen dragen. Dit programma moet op deze vragen een antwoord geven. De resultaten van dit onderzoek kunnen helpen bij het opstellen van een monitoringsprogramma. Het doel is om in 2016 circa 2000 vogels te bemonsteren. Op basis van de resultaten van het eerste jaar worden enkele doelsoorten uitgekozen die in de volgende vier jaar in meer detail worden bestudeerd (5000 vogels / jaar). Alle monsters zullen worden genomen bij vogels die al binnen andere projecten worden gevangen, bijvoorbeeld in RAS of CES-projecten. Wij bemonsterden dit jaar 23 vogels (tabel 7).

Tabel 7. Bloedmonsters verzameld in 2017

Velddeterminatie	Aantal samples
Merel	1
Zwartkop	12
Tuinfluitier	7
Sperwergrasmus	1
Sprinkhaanzanger	2
Totaal	23

3.7 Aantal geringde vogels per soort 2000-2017

In totaal zijn sinds 2000 (incl. de exoot Fazant) 146 soorten geringd. Daarnaast zijn ook zes ondersoorten gevangen. De jaartotalen van 2000-2016 zijn hier bij elkaar opgeteld en daarover is een jaargemiddelde berekend. Dat gemiddelde is weggezet tegen het resultaat van 2017: zo wordt van 78 soorten duidelijk of deze in 2017 bovengemiddeld (groen; 22 soorten), beneden gemiddeld (rood; 47 soorten) of gemiddeld (vet; negen soorten) scoorden. Bij incidentele soorten is het jaargemiddelde afgerond nul, en daarom is de 'weging' bij die soorten achterwege gelaten (68 soorten).

Tabel 8. Totaal aantal geringde vogels plus jaargemiddelden per soort in 2000-2016 t.o. jaartotalen in 2017

nr	soort	00-16	gem.	2017
1	Roerdomp	1	0	0
2	Woudaap	1	0	0
3	Blauwe Reiger	1	0	0
4	Knobbelzwaan	6	0	0
5	Krooneend	1	0	0
6	Sperwer	42	2	0
7	Buizerd	6	0	0
8	Torenvalk	9	1	0
9	Boomvalk	1	0	0
10	Kwartel	74	4	8
11	Fazant	2	0	0
12	Lepelaar	0	0	1
13	Waterral	832	49	20
14	Porseleinhoen	51	3	2
15	Kwartelkoning	2	0	0
16	Waterhoen	31	2	1
17	Meerkoet	3	0	0
18	Bontbekplevier	5	0	0
19	Kleine Plevier	1	0	1
20	Goudplevier	6	0	0
21	Kievit	1	0	0
22	Krombekstrandloper	1	0	0
23	Bonte Strandloper	11	1	0
24	Bokje	3	0	0
25	Watersnip	24	1	1
26	Houtsnip	4	0	1
27	Rosse Grutto	0	0	1
28	Regenwulp	3	0	0
29	Wulp	10	1	0
30	Tureluur	3	0	0
31	Zwarte Ruiter	0	0	1
32	Groenpootruiter	16	1	0
33	Witgat	92	5	2
34	Bosruiter	6	0	0
35	Oeverloper	27	2	2
36	Steenloper	2	0	0
37	Kokmeeuw	5	0	0
38	Stormmeeuw	100	6	0
	<i>Russische Stormmeeuw</i>	<i>9*</i>	<i>1*</i>	<i>0</i>
39	Kleine Mantelmeeuw	1	0	0
40	Zilvermeeuw	2	0	0

nr	soort	00-16	gem.	2017
41	Grote Mantelmeeuw	1	0	0
42	Holenduif	1	0	0
43	Houtduif	14	1	1
44	Koekoek	3	0	0
45	Kerkuil	7	0	0
46	Bosuif	1	0	0
47	Ransuil	22	1	2
48	Velduil	1	0	0
49	Gierzwaluw	71	4	16
50	IJsvogel	65	4	6
51	Draaihals	34	2	0
52	Groene Specht	7	0	0
53	Grote Bonte Specht	56	3	2
54	Kleine Bonte Specht	15	1	0
55	Boomleeuwerik	130	8	1
56	Veldleeuwerik	2567	151	49
57	Boerenzwaluw	17	1	0
58	Huiswaluw	25	1	3
59	Grote Pieper	1	0	0
60	Boompieper	74	4	4
61	Graspieper	3320	195	26
62	Waterpieper	7	0	0
63	Oeverpieper	18	1	0
64	Gele Kwikstaart	1	0	0
65	Gr. Gele Kwikstaart	232	14	0
66	Witte Kwikstaart	26	2	2
67	Rouwkwikstaart	5	0	1
68	Pestvogel	2	0	0
69	Winterkoning	894	53	25
70	Heggenmus	1131	67	52
71	Roodborst	6373	375	231
72	Noordse Nachtegaal	2	0	0
73	Nachtegaal	2118	125	36
74	Blauwborst	36	2	2
75	Zwarte Roodstaart	2	0	0
76	Gek. Roodstaart	271	16	27
77	Paapje	26	2	0
78	Roodborsttapuit	20	1	1
79	Tapuit	5	0	0
	<i>Groenlandse Tapuit</i>	1	0	2
80	Merel	3038	179	83

nr	soort	00-16	gem.	2017
81	Beflijster	2	0	0
82	Kramsvogel	957	56	5
83	Zanglijster	1419	83	67
84	Koperwiek	977	57	25
85	Grote Lijster	6	0	0
86	Cetti's Zanger	8	0	1
87	Sprinkhaanzanger	1455	86	85
88	Snor	14	1	2
89	Waterrietzanger	5	0	0
90	Rietzanger	438	26	35
91	Veldrietzanger	1	0	0
92	Struikrietzanger	1	0	0
93	Bosrietzanger	505	30	20
94	Kleine Karekiet	9317	548	531
95	Grote Karekiet	7	0	0
96	Spotvogel	16	1	0
97	Sperwergrasmus	24	1	1
98	Braamsluiper	623	37	24
99	Humes Braamsluiper	1	0	0
	<i>Siberische Braamsluiper</i>	1	0	0
100	Grasmus	1489	88	115
101	Tuinfluitier	2182	128	132
102	Zwartkop	15905	935	1006
103	Pallas' Boszanger	1	0	0
104	Bladkoning	55	3	12
105	Humes Bladkoning	0	0	1
106	Bruine Boszanger	4	0	0
107	Tjiftjaf	3809	224	158
108	Siberische Tjiftjaf	19	1	6
109	Fitis	1808	106	50
	<i>Noordse Fitis</i>	2	0	0
110	Goudhaantje	3978	234	59
111	Vuurgoudhaantje	1422	84	97
112	Kleine Vliegenvanger	1	0	0
113	Withalsvliegenvanger	1	0	0
114	Bonte Vliegenvanger	56	3	2
115	Baardmannetje	42	3	0

nr	soort	00-16	gem.	2017
116	Staatmees	505	30	22
	<i>Witkopstaartmees</i>	7	0	0
117	Glanskop	57	3	2
118	Kuifmees	3	0	0
119	Zwarte Mees	672	40	3
120	Pimpelmees	4262	251	406
121	Koolmees	4289	252	170
122	Boomklever	2	0	0
123	Boomkruiper	314	18	21
124	Buidelmees	4	0	0
125	Klapekster	4	0	0
126	Gaai	52	3	2
127	Ekster	18	1	3
128	Kauw	2	0	0
129	Zwarte Kraai	7	0	0
130	Spreeuw	717	42	21
131	Huisemus	1	0	0
132	Ringmus	16	1	1
133	Vink	554	33	14
134	Keep	38	2	8
135	Groenling	108	6	17
136	Putter	5	0	0
137	Sijs	23	1	0
138	Kneu	5	0	0
139	Grote Barmsijs	1835	108	254
140	Kleine Barmsijs	167	10	21
	<i>barmsijs spec**</i>	72	-	2
141	Goudvink	103	6	2
	<i>Noordse Goudvink</i>	5	0	0
142	IJsgors	1	0	0
143	Sneeuwgor	1	0	0
144	Geelgor	1	0	1
145	Ortolaan	1	0	0
146	Rietgor	210	12	19
	Totaal	82647	4846	4036

* Een na de vangsten verschenen artikel (Adriaens & Gibbins, 2016) biedt handvatten om ca. 40% van de Russische Stormmeeuwen ssp. *heinei* definitief op naam te brengen. Geen van de in Meijendel gevangen en gefotografeerde vogels vertoont een combinatie van kleedkenmerken die geheel diagnostisch voor *heinei* is (mogelijk deels omdat niet alle kenmerken op de foto staan). De vogels zijn echter geen 'klassieke' nominaat ssp. *canus*. Het lijken aan de hand van dit artikel intergrades, of de *heinei*-type vogels die (nog?) niet met zekerheid gedetermineerd kunnen worden (60% van de populatie). De maten wijzen voorsnog op *heinei* – al dienen maten uiteraard met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd te worden.

** Van de niet op soort gedetermineerde barmsijsen is bewust geen jaargemiddelde berekend.

3.8 Vangsten buiten Meijndel

Buiten Meijndel werden 69 vogels van tien soorten geringd (tabel 8). Naast RAS Bokje (zie onder) zijn vogels voor educatieve doeleinden en nestjongen in Den Haag, Rijswijk, Oegstgeest, Leiden en Zoeterwoude geringd.

Tabel 9. In 2017 buiten Meijndel geringde vogels

Soort	Aantal
Torenavalk	6
Bokje	2
Kleine Mantelmeeuw	10
Zilvermeeuw	20
Gierzwaluw	3
Ijsvogel	5
Boerenzwaluw	18
Roodborst	2
Pimpelmees	2
Koolmees	1
Totaal	69

RAS Bokje Duivenvoordse Polder

Na een pilot in 2009 werd in 2010 een RAS-onderzoek naar Bokjes gestart in de Duivenvoordse Polder, dat zich richt op plaatstrouw en overleving. Na recordjaar 2015 (22) was 2016 met twee vangsten het slechtste sinds de start. In 2017 herhaalden we dit slechte resultaat: wederom slechts twee vangsten, beide op 6 november.

Figuur 16. Bokje, Duivenvoordse Polder, Wassenaar, 6 november 2017. Wanneer je rustig beweegt kun je Bokjes soms met een compactcamera of telefoon fotograferen.

4 Terugmeldingen ontvangen in 2017

Dit hoofdstuk is opgebouwd uit drie delen: 1) een selectie van interessante eigen terugvangsten; 2) alle in 2017 ontvangen berichten van elders geringde vogels die door ons zijn terug gevangen; en 3) alle in 2017 ontvangen berichten van door ons geringde vogels die elders zijn teruggemeld.

4.1 Eigen terugvangsten

Het aantal interessante eigen terugvangsten was beperkt. De terugvangst van een oude Kleine Karekiet in 2016 (ontbrak in het vorige jaarverslag) springt wellicht het meest in het oog.

Tabel 10. Interessante eigen terugvangsten

soort	ringnr	leeftijd*	ringdatum	controle	opm.
Merel	L 414542	1e kj vrouw	01-11-2015	24-11-2017 08-11-2016 23-11-2015	Opvallend genoeg is deze vogel niet alleen geringd in november, maar zijn ook de enige terugvangsten uit deze maand. Mogelijk geval van winterplaatstrouw?
Pimpelmees	BB 09257	2 ^e kj	23-04-2014	27-10-2017	CES-vogel, inmiddels een 5 ^e kj
Kleine Karekiet	AT 40123	1 ^e kj	18-07-2010	04-06-2016 25-06-2016	7 ^e kj! Opmerkelijk genoeg tussen 2010 en 2015 nooit teruggevangen.
Grasmus	AX 41506	1 ^e kj	07-07-2013	20-04-2016 03-05-2015 20-04-2014	Inmiddels 5 ^e kj man.
Vuurgoudhaan	AHN 519	1 ^e kj vrouw	21-10-2016	27-10-2017	Derde geval in korte tijd van een Vuurgoudhaan die in opeenvolgende jaren wordt gevangen en daarmee plaatstrouw buiten het broedseizoen vertoont.

* de leeftijd van de vogel bij het ringen

4.2 Elders geringd, in Meijendel teruggevangen

Voor onze locatie waren er diverse bijzondere terugvangsten. **Rosse Grutto** was niet alleen een nieuwe baansoort, maar leverde ook direct een al geringde vogel op. Na diverse Stormmeeuwen was dit pas de twee vogelsoort met kleurringen die door ons werd gecontroleerd. De **Zwartkop** uit Tsjechië betreft de eerste terugvangst uit dat land voor welke soort dan ook. De **Tuinfluit** met Franse ring was met name interessant vanwege de leeftijd: een 6^e kj. Hoewel de tijd en afstand niet spectaculair zijn, is dit onze eerste terugmelding van een **Snor**. Niet eerder vingen wij buitenlandse **Kleine Barmsijzen**, maar op 11 november werden twee exemplaren met London-ring naast elkaar gevangen. Opvallend genoeg waren ze in verschillende jaren en op heel verschillende plekken geringd: respectievelijk in Engeland en Schotland.

Tabel 11. Elders geringd, door ons teruggevangen

soort	ringnr	leeftijd*	ringplek	ringdatum	controle	opm.
Rosse Grutto*	Arnhem 1547748 plus L3LBRB	> 1 ^e kj	Terschelling	10-05-2011	28-04-2017	Tussen 2011 en 2016 vijf maal teruggemeld van Terschelling. Dit is de eerste terugmelding buiten dit Waddeneiland.
Nachtegaal	Arnhem V805986	1 ^e kj	Amsterdamse Waterleidingduinen, NH	01-08-2017	08-08-2017	
Tuinfluitier	Paris 6739188	1 ^e kj	Dunes de la Slack, Wimereux, Nord-Pas-de- Calais, Frankrijk	23-08-2012	10-05-2017	6 ^e kj
	V 887744	> 1 ^e kj	Zwanenwater, NH	14-05-2017	26-06-2017	
Zwartkop	Praha TS 36734	1 ^e kj vrouw	Litomyšl, Tsjechië	26-07-2016	20-09-2016	Onze eerste Tsjechische ring. Deze vogel heeft 874 km richting WNW afgelegd. Geringd als vrouw, maar wellicht was de vogel nog juveniel bij het ringen (met roodbruine kopkap).
	Brussels 14768762	1 ^e kj man	Antwerpen, België	01-10-2016	21-10-2016	
	Arnhem V 901183	1 ^e kj man	Amsterdamse Waterleidingduinen, NH	22-09-2017	25-11-2017	
Kleine Karekiet	Brussels 15165989	1 ^e kj	Lommel, België	21-08-2017	28-08-2017	
	Arnhem AT 16878	1 ^e kj	Amsterdamse Waterleidingduinen, NH	14-08-2012	01-08-2017	6 ^e kalenderjaar
	Arnhem BF 99883	1 ^e kj	Ooijse Graaf, GE	25-08-2016	27-08-2016 28-08-2016	
	Arnhem BE 04835	1 ^e kj	Castricum, NH	16-08-2017	22-08-2017	
Rietzanger	Arnhem BE 10561	1 ^e kj	Amsterdamse Waterleidingduinen, NH	20-08-2015	26-06-2017	
Snor	Arnhem BF 92653	1 ^e kj	Kennemerduinen, NH	01-08-2017	08-08-2017	1 ^e tmd van deze soort. Geringd door Jan Vegelin: ringer op beide ringplekken!
Fitis	Arnhem ADF 489	1 ^e kj	Castricum, NH	19-07-2016	15-07-2017	
Vuurgoudhaan	AEH 355	1 ^e kj man	Naarden, NH	25-10-2015	15-11-2017	Nu 3 ^e kj
Pimpelmees	Arnhem BF 31503	1 ^e kj	Amsterdamse Waterleidingduinen, NH	11-08-2017	18-10-2017	
	Arnhem BF 31619	1 ^e kj	Amsterdamse Waterleidingduinen, NH	13-08-2017	27-09-2017	
	Arnhem BF 32974	1 ^e kj	Amsterdamse Waterleidingduinen, NH	19-10-2017	04-11-2017	
Kleine Barmsijs	London D 834449	1 ^e kj	North Laffenhem, Engeland	22-10-2016	11-11-2017	
	London S 766984	> 1 ^e kj vrouw	Avoch, Schotland	19-08-2017	11-11-2017	

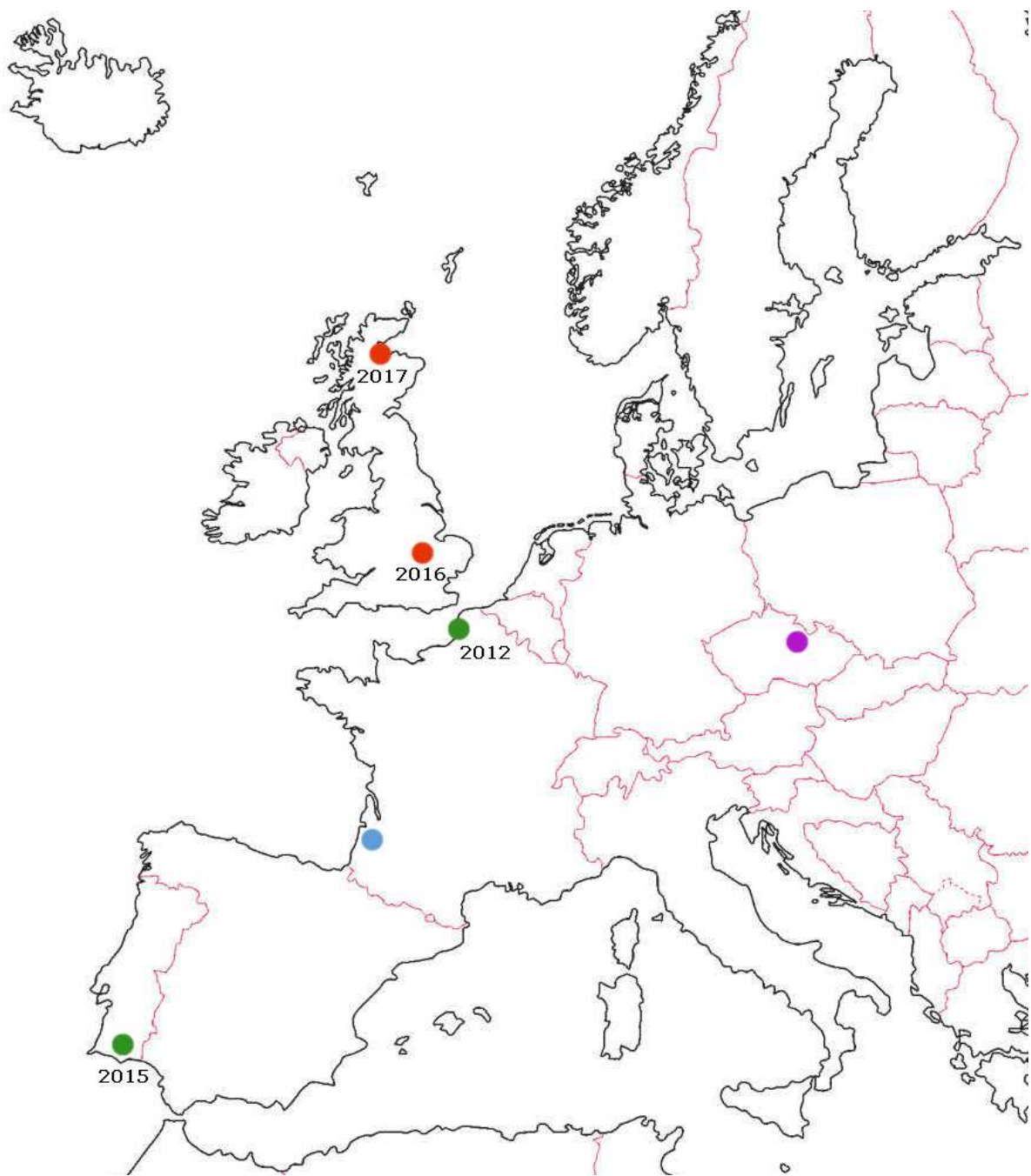
* de leeftijd van de vogel bij het ringen

4.3 In Meijendel geringd, elders teruggemeld

Er lijkt de laatste jaren een toename van terugmeldingen uit Frankrijk, al zal dat op toeval berusten. De eerste **Lepelaar** ooit leverde direct een terugmelding op. Helaas werd de vogel al snel dood gevonden.

Tabel 12. Door ons geringd, elders teruggemeld

soort	ringnr	leeftijd*	terugmeldplek	ringdatum	controle	opmerkingen
Lepelaar	8049182	1 ^e kj	Lentevreugd, ZH Valkenburse Meer, ZH	15-08-2017	15-08-2017 19-08-2017	
Kleine Mantelmeeuw	5122353	nestjong	Meijendel	09-07-1981	27-08-2017	Ring gevonden met metaaldetector
	5136230	nestjong	Meijendel	19-06-1984	22-05-2016	Ring gevonden met metaaldetector
Veldleeuwerik	V 807422	volgroeid	Herentals, België	04-11-2015	21-10-2017	
Merel	L 332500	1 ^e kj man	Vlieland, FR	04-11-2012	26-10-2015	
Gekraagde Roodstaart	BG 47336	1 ^e kj vrouw	Labouheyre, Frankrijk	14-08-2017	14-09-2017	Verward in agrarisch beschermnet
Nachtegaal	V 807476	> 1 ^e kj	Plaisance, Saint-Froult, Frankrijk	25-06-2016	16-08-2016	
Zwartkop	V 665784	juveniel	Westenschouwen, ZL	02-07-2014	26-08-2016	Teruggemeld als adulte vrouw
	V 809292	1 ^e kj man	Arles, Bouche-du-Rhone, Frankrijk	13-09-2016	07-10-2016	
	V 809381	1 ^e kj man	Sint-Amands, België	15-09-2016	04-10-2016	
	V 807666	1 ^e kj man	Sint Laureins, België	14-08-2016	06-09-2016	
	V 855239	1 ^e kj	Amsterdamse Waterleidingduinen, NH	15-07-2017	29-08-2017	Teruggevangen als man
	V809020	1 ^e kj man	Sint Laureins, België	06-09-2016	09-09-2016	Teruggemeld als vrouw!?
	V 809054	1 ^e kj vrouw	Herne, België	06-09-2016	15-09-2017	
Tuinfluitier	V 714458	1 ^e kj	Den Oever, NH	31-08-2014	26-07-2017	
	V 777887	1 ^e kj	Silves, Portugal	15-08-2015	19-09-2015	
Grasmus	BC 85658	1 ^e kj	Meijendel, Wassenaar, ZH	22-07-2015	10-05-2016	In het veld afgelezen (!) man.
Kleine Karekiet	AK 43698	1 ^e kj	Araba, Vitoria-Gasteiz, Spanje	02-08-2005	10-09-2005	TMD pas na 12 jaar binnen...
	BB 09792	1 ^e kj	Frasnes-Lez-Buissenal, België	23-07-2014	02-09-2014	
	BE 16323	1 ^e kj	Holne, België	11-08-2015	14-08-2017	
	BE 16796	1 ^e kj	Mondesir, Mortagne-sur-Gironde, Frankrijk	20-08-2015	14-08-2017	
	BE 15815	1 ^e kj	Castricum, NH	28-07-2016	04-07-2017 25-07-2017	
	BF 28091	1 ^e kj	Essen, België	15-08-2016	18-08-2016	
	BF 28397	1 ^e kj	Pepingen, België	26-08-2016	27-07-2017	
	BG 47072	1 ^e kj	Oorderen, België	02-08-2017	10-08-2017	
BG 47351	1 ^e kj	Oorderen, België	14-08-2017	20-08-2017		
Sprinkhaanzanger	BE 15630	1 ^e kj	Den Oever, NH	17-07-2016	26-06-2017	
Goudhaan	AHP 085	1 ^e kj man	Brecht, België	19-10-2016	24-10-2016	
Boomkruiper	AJP 372	1 ^e kj	Amsterdamse Waterleidingduinen, NH	04-09-2017	05-11-2017 24-11-2017	
Pimpelmees	BG 47934	1 ^e kj	Oegstgeest, ZH	23-09-2017	04-11-2017	Slachtoffer van huiskat; alleen poot gevonden
	BF 72199	1 ^e kj	Burgh-Haamstede, ZL	18-10-2017	09-11-2017	
Grote Barmsijs	BF 72583	g1 man	Castricum, NH	25-11-2017	01-12-2017	

Afbeelding 17. Enkele interessante terugmeldingen ontvangen in 2017. Voor ringdetails: zie tabel 10 en 11.

Legenda

- Gekraagde Roodstaart (Arnhem BG 47336)
- Zwartkop (Praha TS 36734)
- Tuinfluiter (Paris 6739188 & Arnhem V 777887)
- Kleine Barmsejts (London D 834449 & London S 766984)

5 Waarnemingen op en rondom de ringbaan

Afbeelding 18. Ransuil, eerste kalenderjaar mannetje, Meijendel, Wassenaar, 6 november 2017.

Hieronder volgt een overzicht van losse waarnemingen van landelijk dan wel regionaal schaarse (of anderszins interessante) soorten op en in de directe omgeving van de ringbaan.

5.1 Vogelwaarnemingen

Kwartel

Zowel op 21 als 27 juni werden na het kwartelen twee exemplaren opgestoten.

Purperreiger

Overvliegend op 15 augustus.

Lammergier

Een afgedwaalde, gezenderde projectvogel (een tweede-kalenderjaar) uit Hohe Tauern, Oostenrijk genaamd Lucky vloog op 26 mei recht over de baan.

Wespendief

Naast een vlinderende adulte vogel op 10 juni vlogen juveniele vogels over op 22 en 28 augustus.

Bosruiter

Een vrij late over op 26 september.

Zwarte Ruiter

Bijna gevangen in de nachtnetten op 22 augustus.

Bokje

Tweemaal vlak langs de netten op 7 november.

Kleine Jager

Een adulte vogel (lichte fase) vloog op 2 augustus over de baan.

Kerkuil

Ter plaatse op 17 en 25 november.

Turkse Tortel

Ontsnapt uit een mistnet op 26 augustus: dat kostte ons een nieuwe baansoort.

Grote Pieper

Ter plaatse in de Duivenvoordse Polder op 5 november. Diverse keren opgestoten, geluid opgenomen.

Snor

Een veelvuldig roepende snor op 15 augustus liet zich zo goed zien dat kon worden vastgesteld dat ie ongeringd was – eerder die ochtend hadden we er ook al eentje gevangen.

Bladkoning

Naast een vangst een tweede exemplaar ter plaatse op 26 september.

Kuifmees

Kort ter plaatse op 21 juni.

Boomklever

Tweemaal ter plaatse in november, beide keren toen er geen netten rond deze plek stonden.

Raaf

Twee exemplaren over de Duivenvoordse Polder vliegend op 5 november.

Witstuitbarmsijs

Een Witstuitbarmsijs werd zeer goed gezien naast één van de netten. Helaas werd de vogel niet gevangen. De vogel vloog helaas luttele seconden voordat één van de ringbaanmedewerkers terugkwam met zijn camera weg, waardoor het gewenste bewijsmateriaal ontbrak.

5.2 Overige waarnemingen

Boomkikkers blijven het erg goed doen rondom de baan. **Bruine Kikkers** werden tot in december waargenomen. Na een nachtvangst hingen op 27 juni 29 **Julikevers** in de netten: een dagrecord om minder vrolijk van te worden (hoewel zo'n aantal natuurlijk mooi is voor een schaarse soort, is ze uit de netten peuteren heel wat minder fraai werk.) Een **Boommarter** stak op 8 juli in de buurt van de ringbaan het fietspad over.

6 Oude vogels in Meijendel

In december 2017 kwam de VogeltrekAtlas (www.vogeltrekAtlas.nl) online beschikbaar. Deze atlas staat vol met interessante informatie verkregen uit het Nederlandse ringwerk. Eén van de onderdelen is de leeftijdsverdeling, waarbij van iedere soort de top tien van oudste (teruggemelde) exemplaren wordt vermeld. Aan de hand van deze gegevens is gekeken of Vrs Meijendel eigen terugmeldingen in haar bestand heeft die in deze landelijke top tien vallen. In deze bijdrage wordt nader ingezoomd op 15 soorten die bij Vrs Meijendel werden geringd en (soms vele) jaren later op dezelfde locatie werden teruggemeld.

Terugvangsten in het jaar na het ringen zijn niet uitzonderlijk, maar daarna worden terugvangsten aanzienlijk schaarser. In het eerste jaar vindt bij veel vogelsoorten enorme sterfte plaats, waar slechts een zeer klein gedeelte aan ontsnapt. De leeftijdsverdeling is daardoor erg scheef. Zelfs in de top tien van oudste bekende exemplaren per soort kunnen zeer grote verschillen aanwezig zijn. Te denken valt aan de oudste roodborst van bijna 21 jaar oud, terwijl de op twee na oudste 'slechts' (bijna) acht jaar oud is. Uiteraard spelen vangintensiteit en andere factoren hier ook een rol, maar duidelijk is wel dat de oudsten echt uitzonderingen lijken te zijn.

Het mannetje **Grasmus** (AX41506) dat we op 20 april 2017 vingen was een relatief oud exemplaar, dat op 7 juli 2013 als 1kj werd geringd. Dit exemplaar, in 2017 in zijn vijfde kalenderjaar, heeft in die tussentijd dus vier keer heen en weer gevlogen tussen Nederland en de Sahel. Deze vogel bleek echter helemaal niet zo oud te zijn: de recordhouder onder de Grasmussen was 8,6 jaar. De oudste uit Meijendel bekende vogel blijkt een **Zilvermeeuw** die voor het laatst werd gezien toen hij 29 jaar en 6 maanden was. Een leeftijd die voor een zesde plek in de landelijke top-tien zorgt voor deze soort. Het oudste bekende exemplaar heeft namelijk de minimale leeftijd van 34,2 jaar gehaald. De tweede oudste betreft een **Kokmeeuw**, die voor het laatst werd gezien toen hij 28 jaar en 7 maanden was. Een zeer respectabele leeftijd die bijna in de landelijke top-tien belandt, aangezien de tiende plek bezet wordt door een 28,8 jaar oude Kokmeeuw. De oudste bekende is 34,9 jaar geworden. Bij de vangsten op Vrs Meijendel zijn sinds het verdwijnen van de kolonies al ruim dertig jaar bijna geen meeuwen meer, waardoor we de 'oudsten' onder andere soorten moeten zoeken.

De algemeenste soorten zijn tegenwoordig Zwartkop en Kleine Karekiet, maar geen van de exemplaren van Vrs Meijendel komt ook maar in de buurt van de top tien. Deze soorten worden namelijk overal veel gevangen, waardoor de extremen veel hoger liggen dan van soorten die minder gevangen worden. Twee soorten spechten bij Vrs Meijendel blijken daarentegen hoog in de nationale 'oudsten-tabel' staan. Een **Grote Bonte Specht** van zeven jaar en zeven maanden bezet de tiende plek op de nationale lijst (de oudste is 11,1 jaar), terwijl een Kleine Bonte Specht van slechts twee jaar oud op de zesde plek staat. Daar komt nog bij dat dit laatste geval als >1kj is geringd en dus minimaal drie jaar moet zijn geweest bij de terugvangst. Hij had dus zomaar nog een treetje hoger kunnen staan. De **Braamsluiper** doet het echter het beste in Vrs Meijendel, aangezien terugvangsten in het ringstation op de nationale derde en vierde plek staan. Deze twee exemplaren werden beiden in 2003 geringd als g1 en in 2009 teruggevangen, waardoor ze resp. 6,1 en 5,9 jaar oud waren. Aangezien beide exemplaren werden geringd als g1 kan daar nog een klein jaartje bij worden opgeteld, zodat hun werkelijke leeftijd richting de 7 jaar gaat en ze dus de oudste bekende Nederlandse Braamsluiers zijn.

Naast deze spechten en braamsluiers staan verder geen Meijendelse terugvangsten in de nationale top tienlijsten. Een **Stार्टmees** van 4,6 jaar valt net buiten de top tien, aangezien de tiende plek wordt ingenomen door een 5,2 jaar oude Startmees. Een exemplaar van 4,8 jaar verdient daarnaast nog wel een eervolle vermelding, aangezien ons exemplaar minstens een jaar ouder moet zijn

geweest bij de terugvangst, omdat hij als >1kj is geringd. Dit exemplaar had zomaar ruim in de top tien kunnen eindigen. De oudste bekende Staartmees ooit bereikte namelijk een leeftijd van 6,9 jaar.

Onderstaande tabel is een overzicht van de relatief oudste exemplaren van een selectie van soorten die op Vrs Meijndel zijn geringd en terug gevangen. Hierin zijn ook de landelijke eerste en tiende plek per soort vermeld om de leeftijd in perspectief te plaatsen. De resultaten van de terugvangsten zijn gebaseerd op de jaarverslagen van Vrs Meijndel van 2002-2016. Vanaf 2010 worden echter pas terugvangsten van eigen vogels vermeld, zodat van 2002-2009 enkel gevallen genoemd worden die elders zijn terug gevangen. Op basis van bovenstaande tabel blijkt dat naast de eerder genoemde gevallen, ook soorten als **Sprinkhaanzanger**, **Grasmus**, **Gekraagde roodstaart** en **Nachtegaal** hoog scoren wat betreft ouderdom bij Vrs Meijndel. Klaarblijkelijk is de vangplek ook van relatief groot belang voor deze soorten.

Soort	Ringnummer	Vangst	Terugmelding	Leeftijd (jaar)	Minimale leeftijd	NL record	Tiende plek
Fazant	6062187	6-9-2007	7-10-2010	3,1		11,1	4,3
Kokmeeuw	3115562	21-6-1980	30-1-2009	28,6		34,9	28,8
Zilvermeeuw	[N]D-[G]A	10-7-1986	5-2-2016	29,5		34,2	28,3
Kleine Mantelmeeuw	5214588	27-6-1986	10-9-2002	16,2		31,3	23,8
Kleine Bonte Specht	V664488	16-7-2013	6-8-2015	2	3	7,1	1,4
Grote Bonte Specht	K955510	12-9-2002	30-4-2010	7,6		11,2	7,6
Staatmees	T26985	10-9-2000	22-4-2005	4,6		6,9	5,2
Staatmees	Y39685	7-10-2005	12-12-2010	4,8	5,8	6,9	5,2
Fitis	Y30609	29-4-2008	10-6-2012	4,1	5	10,9	6,8
Grasmus	AT40363	9-8-2010	7-7-2015	4,8		8,6	5,8
Braamsluiper	AF99082	4-5-2003	29-5-2009	6,1	7	6,1	4,9
Braamsluiper	AF99114	7-6-2003	30-4-2009	5,9	6,8	6,1	4,9
Braamsluiper	BA68295	26-6-2012	14-6-2015	2,9	4	6,1	4,9
Sprinkhaanzanger	AX41555	13-7-2013	16-7-2015	2		3,9	2,3
Heggenmus	AF99267	20-7-2003	4-7-2009	5,9		23,6	7,1
Zanglijster	L236082	7-10-2005	12-12-2010	4,2		10,2	6,5
Gekraagde roodstaart	AL27335	16-6-2007	26-6-2010	3	5	5,7	3,9
Roodborst	AE44508	14-10-2001	28-12-2005	4,2	5,2	20,8	6,1
Nachtegaal	V486020	21-5-2011	10-7-2015	4,1	5	8,1	5,1

Literatuur

Adriaens, P & C Gibbins, 2016. Identification of the *Larus canus* complex. Dutch Birding 38:1

Knijff, P de, V van der Spek & J Fischer, 2012. Genetic identity of grey chiffchaffs trapped in the Netherlands in autumns of 2009-2011. Dutch Birding 34:6.

van der Spek, V, M Verrips & R van der Vliet, 2017. Jaarverslag Vrs Meijndel 2016. Stichting Vrs Meijndel, Den Haag.

Websites

www.knmi.nl

<http://www.trektellen.nl/site/info/403>

<https://www.turnstones.org/single-post/2017/12/22/The-look-alike-that-turned-out-to-be-a-tristis-after-all-Maybe-Right>

Afbeelding 18. Een net vol Grote Barmsijzen, Meijendel, Wassenaar, 19 december 2017. De invasie gaf glans aan het late najaar.